Nieuwsbrief

Vrienden van de Antwerpse Madonna's

Afgiftekantoor Antwerpen
Nieuwsbrief, nr. 29 [21ste jaargang (2022), 1]
v.u.: info@vkenb.be
De Ster 49, 2540 Hove

Voor Kruis en Beeld vzw

Inhoud

Welkom	3
Van mei 2021 tot mei 2022, een terugblik	4
Overzicht restauraties van mei 2021 tot mei 2022	9
Overzicht geplande werken	11
Inzegening Mariabeeld van de gebroeders Kockerols in de tuin van het woonzorgcentrum Sint Carolus-Mayerhof	13
Restauratie van O.-L.-Vrouw Middelares op de gevel van basisschool ‘De Kleine Jacob’ op het Frans Halsplein	17
De kroon op het werk, de kers op de taart	21
O.-L.-Vrouw van het Onbevlekt Hart	22
‘Dakloze’ Madonna vindt plekje in Merksem	25
Vrienden van de Antwerpse Madonna’s	27

Info en colofon

Giften worden in dank aanvaard en kunnen overgeschreven worden op rekening: BE10 0000 0000 0404 van de Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21, 1000 Brussel, met de gestructureerde mededeling: 017/0510/00005

Elke gift vanaf € 40,00 geeft recht op fiscale vrijstelling.

- Drie soorten ondersteuningen (40 euro, 125 euro en 250 euro) verhogen onze mogelijkheden tot verfraaiing en behoud van de beelden, waarvoor dank.
- Legaten voor de werking van de vereniging zijn steeds welkom; raadpleeg uw notaris.

Website: www.verbeelding.be **E-mail: info@VkenB.be**

Voorwoord

Voor Kruis en Beeld vzw
opgericht in 1934

MEIMAAND – MARIAMAAND

Beste Vrienden,

Deze nieuwsbrief kan een 'ontmoetingsplaats' zijn : niet fysisch, niet digitaal maar vanuit de energie die we hier toevertrouwen aan enkele bladzijden met mededelingen van de activiteiten gepaard gaande met de nodige foto's.

Het zal u niet verwonderen dat wij heel wat te vertellen hebben! Onze werkzaamheden, zelfs in moeilijke dagen met enthousiasme uitgevoerd, hebben zeker niet stilgelegen. De korte inhoud van deze brief maakt u misschien nieuwsgierig om het verloop van deze inzet te lezen.

Maar de gezonde aanpak die het hart van de vereniging doet kloppen is jullie steun zowel moreel als financieel, soms zelfs met een telefoontje of een mail. Het laat onze leden toe de straten van onze stad met de nodige aandacht te doorlopen en de gevelbeelden de zorgen te verlenen die zij nodig hebben.

In onze multiculturele stad mogen wij deze moederfiguur nooit uit de aandacht laten verdwijnen. Alle culturen delen in haar verpersoonlijkte moed, kracht ook liefde, die door deze gevelbeelden "verbeeld" wordt.

Onze nieuwsbrief kent zelfs een nieuwe aanpak : één onzer jongste leden, Peggy, heeft er haar schouders onder geplaatst en dit is nu het resultaat. Geniet ervan!

Paula
Voorzitter

UITNODIGING

Op 15 Augustus, ook wel Moederkesdag in het Antwerpse, vieren we Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemel-Opgenomen. Voor Kruis en Beeld viert deze feestdag met een eucharistie viering in de Kathedraal om 12 uur. Nadien zijn alle Vrienden van de Antwerpse Madonna's welkom in de bodega van de Kathedraal, genaamd "De Plek" voor een gezellig samenzijn.

Van mei 2021 tot mei 2022, een terugblik

door Peggy Verelst

Tijd is iets dat ervoor zorgt dat niet alles tegelijkertijd gebeurt. Een waarheid als een koe, ook binnen onze vereniging. Zo inspecteerden onze 13 sector-verantwoordelijken de meer dan 150 gevelbeelden in de Antwerpse binnenstad. Vuile beelden werden gepoetst en eigenaars van beschadigde beelden werden aangesproken. Restauraties werden opgestart, opgeleverd en ingezegend. Maar ook de pers werd te woord gestaan en geïnteresseerden werden rondgeleid. We geven u graag een overzicht van mei 2021 tot nu.

1. Twaalf beelden werden grondig gepoetst

In mei 2021 kregen 12 madonna's in de binnenstad een grondige poetsbeurt. De firma Cristal Cleaning ging aan de slag met ladder, borstel én osmosewater. Dit is water, waar onzuiverheden uitgefilterd zijn, en dat als het ware vuil aantrekt. Ideaal dus om het stadsvuil van de geschilderde beelden te wassen. Maar tegelijkertijd ook een hele uitdaging. Sommige beelden zijn zeer fragiel, vertonen schade of doorstonden de reinigingsbeurt moeilijk. Vooral de beelden in natuursteen zijn zeer vuil en vragen een duurzame reiniging. Hiervoor zoeken we nog steeds een goede oplossing.

2. Paaltjes beschermen Mariabeelden tegen verkeer

In augustus 2021 plaatste Koen Kennis, Antwerps schepen van Mobiliteit en Toerisme (NV-A) en Paula Sörnsen een paaltje voor het Mariabeeld op de Melkmarkt. Het doel is om het beeldje te beschermen tegen een mogelijke aanrijding door een vrachtwagen en is het resultaat van een vruchtbare samenwerking met de stad Antwerpen. Nadat een aantal Mariabeelden schade opliepen door voorbijrijdende vrachtwagens stelden zij samen een lijst van 19 beelden met verhoogd risico op. Voorbeeld is het beeld op de hoek van de Korte Noordstraat en de Predikerinnenstraat dat door een aanrijding beschadigd werd. Ook de lantaarn van het beeld op de hoek van de Keizerstraat en de Prinsesstraat werd door een vrachtwagen stuk gereden. Om al deze beelden te beschermen plaatsten de stadsdiensten paaltjes of straatmeubilair.

Enige tijd na de plaatsing van het paaltje voor het beeld op de Melkmarkt heeft een voorbijrijdende vrachtwagen de lantaarn beschadigd. Het paaltje bleef ongemoeid staan. Vermits er geen getuigen zijn, kan de “snoodaard” niet opgespoord worden. Wat kunnen de stad en onze vereniging nog uitvinden om de bescherming uit te breiden?

De plaatsing van deze beschermingspaaltjes werd uitvoerig beschreven in de pers (Website Koen Kennis - Kennis van Zaken, ATV, VRT, GVA, De Standaard, Kerknet, PZC) en in het programma ‘De Ochtend’ van Radio Maria tijdens een interview met Paula Sörnsen.

3. Antwerpse madonna’s verschijnen op televisiezender EO

In de programmareeks 'Firma Erfgoed' van de Nederlandse televisiezender Evangelische Omroep gaat Aldith Hunkar op zoek naar het verleden van het culturele en religieuze erfgoed in de Lage Landen. Op 21 mei 2021 zakte ze naar de Antwerpse binnenstad af om de Antwerpse madonna's te ontdekken.

Een delegatie van 'Voor Kruis en Beeld' wachtte de reportageploeg op de Grote Markt in Antwerpen op. Zij begeleidden de ploeg naar de Carolus Borromeuskerk en hielden onderweg halt bij verschillende madonna’s. Om het belang van het onderhoud en de restauratie te benadrukken kroop Noortje Cools, restauratrice, bij het laatste beeld op de ladder, onderwierp het aan een grondige inspectie en gaf als expert haar advies over de

toestand van het beeld. Op 14 augustus 2021, net voor Antwerpse moederkesdag, werd de reportage uitgezonden. En wat schitterden onze Madonna's.

4. Pastoor Mannaerts zegent wijken en betrokkenen van gerestaureerde beelden in

Na een lange lockdown was het uiteindelijk zover. Op 24 oktober 2021 zegende Eerwaarde Heer Rudi Mannaerts, pastoor van de Sint-Andrieskerk en cultuurhistorisch raadgever van Voor Kruis en Beeld de wijken waar de in 2019 en 2020 gerestaureerde beelden hangen in, alsook de betrokken mensen.

Meer dan 50 genodigden en vrienden van

onze vereniging verzamelden aan de Madonna met Kind op de hoek van de Korte Noordstraat en de Predikerinnenstraat. Dit beeld werd, na een ernstige beschadiging door een werfkraan, door David Natidze hersteld en in september 2019 terug geplaatst. Daarna wandelden we langs de Madonna aan het Klapdorp 93. Dit prachtige 18e eeuws beeld kreeg in November 2020 een grondige opfrisbeurt van David Natidze. Uiteindelijk gingen we naar de Calvarie aan de Sint Antonius van Padua kerk op de Paardenmarkt. Deze beeldengroep werd door Geneviève Hardy gerestaureerd, weliswaar in verschillende fasen. Het laatste beeld werd in mei 2020 teruggeplaatst. (zie Nieuwsbrief nr. 28 [20ste jaargang (2021),1] pag.15)

5. Erfgoeddag 2022

Op 24 april 2022 was het Erfgoeddag 2022. Onder het motto 'Erfgoeddag maakt school!' trok voor Kruis en Beeld naar de universiteitsbuurt, waar 23 gevelbeelden hangen.

Paula Sörnsen en Alain Cols wandelden met geïnteresseerden langs enkele van die beelden. Ook gingen ze langs de Madonna in de ‘Verlorenkoststeeg’, een pittoreske gang aan de Korte Sint-Annastraat 15 die leidt naar een binnenplaatsje achter een voormalige koestal en boerenwoning. De Madonna met de naam 'Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand’, die daar oorspronkelijk hing, werd jammer genoeg in 1988 gestolen.

Gelukkig zorgden de huidige eigenaars voor een nieuw beeld, afkomstig van een kunsthandelaar uit Brussel.

Op 29 april 2022 was het dan de beurt aan de scholen zelf. Paula wandelde met leerlingen van de school ‘De Kleine Jacob’ langs enkele Madonna’s, richting Academie van Schone Kunsten. Daar werden ze enthousiast onthaald door docent Nicolas Baeyens en studenten van de afdeling 'beeldende kunsten'. Zij vertelden meer over de technieken, die gebruikt worden, en toonden hoe ze te werk gaan. Met de Antwerpse Madonna’s als inspiratie en met opgedane kennis in de academie gingen de leerlingen dan zelf aan de slag met klei.

6. Antwerpse madonna's in Citta, de bijlage van de Gazet van Antwerpen

Met Maria als patroonheilige van Antwerpen is de meimaand bijzonder voor onze stad. Zo dachten ze er bij de Gazet van Antwerpen ook over en ze besloten een artikel over de Antwerpse Madonna's in de bijlage 'Citta' te publiceren. Daarvoor klopten ze aan bij Voor Kruis en Beeld. Paula Sörnsen en Hugo Claes ging graag op de vraag in en op 21 april wandelden ze met journalist Hanna van Thienen en fotografe Nattida Jayne Kanyachalao langs enkele Madonna's in de universiteitsbuurt. Daar gaven ze uitleg over de Madonna's en vertelden over de werking van onze vereniging. Ook werden ze hartelijk ontvangen door de eigenaars van het pittoreske Verlorenkoststeegje en praatten ze met de trotse eigenaar van het Mariabeeld op de hoek van de Mutsaardstraat en het Klapdorp. Op het Frans Halsplein was net de restauratie van de keramieken Madonna op de gevel van de basisschool 'De Kleine Jacob' aan de gang en fotografe Jayne ging wat graag met restaurateur Nicolas Baeyens de hoogtewerker op om het werk van dichterbij te bekijken. En het resultaat van deze leerrijke en gezellige uitstap? Dat is een prachtige reportage in Citta van 7 mei 2022.

Heeft u de bijlage gemist? Contacteer ons even en we bezorgen u een kopie.

citta

De hoeders van Maria

Klijk de volgende keer als je door Antwerpen wandelt op de hoeken van de straten eens schuin naar boven. De kans is groot dat je er tegen de gevels een Mariabeeld ontwaart. **Binnen de Leien sieren liefst 165 Maria's het straatbeeld.** Zoals zij over de Antwerpenaars waken, zo waken de vrijwilligers van de vzw Voor Kruis en Beeld over hen.

Overzicht restauraties van mei 2021 tot mei 2022

1. Restauratie Christus Zaligmaker in Hopland 47

In 2019 ontdekten arbeiders tijdens werken aan de gevel van de voormalige kerk van de paters redemptoristen in Hopland 47 een barst in de buste van het Christus Zaligmaker (Salvator Mundi) beeld. Deze was veroorzaakt door een uitgezette verroeste ijzeren dook, waarmee het beeld aan de gevel verankerd was. Uit voorzorg werd het hoofd van het beeld verwijderd en bewaard tot restauratie mogelijk was. In september 2021 herstelde de beeldhouwer en restaurateur David Natidze, vanuit een hoogtewerker het grote en gewichtige beeld. Nu is het weer in volle glorie te bewonderen.

2. Restauratie van O.-L.-Vrouw Onbevlekt Ontvangen van de gebroeders Kockerols en herbestemming in WZC Mayerhof te Mortsel

Het grote Mariabeeld dat ooit op de hoek van de Quellinstraat en de Quinten Matsijslei, boven de vermaarde bakkerij Moreels, prijkte werd in 1871 gebeeldhouwd door de gebroeders Kockerols. Sinds 1992 lag het beeld, in bijzonder slechte staat, in een stadsmagazijn. Boudewijn Callens, wiens echtgenote familie van de beeldhouwers is, zocht vele jaren, samen met onze vereniging naar een geschikte plaats. Hoe deze zoektocht tot een goed einde kwam leest u verder in deze nieuwsbrief.

3. Restauratie van O.-L.-Vrouw Middelares aan de gevel van basisschool 'De Kleine Jacob' op het Frans Halsplein

Het beeld van O.-L.-Vrouw Middelares werd ontworpen door kunstenaar Mark Van den Poel en hangt sinds begin jaren zestig op de gevel van het voormalige en toen gelijknamige instituut. Een grondige restauratie was nodig. Door de breekbaarheid en het

formaat van dit keramieken beeld was dit een hele uitdaging. Lees verder in deze nieuwsbrief hoe zowel de kunstenaar als de restaurateur slaagden in hun opdracht.

4. Restauratie O.-L.-Vrouw met Kind in de Kommekensstraat 24

Deze houten beeldengroep van het einde van de 18de of het begin van de 19de eeuw toont een apocalyptische vrouw, geflankeerd door zon- en maandragende engelen. De zon viel letterlijk tussen de mazen van het (duiven-)net. Vermits er geen getuigen waren kon niet worden uitgemaakt of het hier ging om vandalisme dan wel om schade door een voorbijrijdende vrachtwagen. Restauratrice Noortje Cools, herstelde de schade.

4. Restauratie O.-L.-Vrouw Onbevlekt Ontvangen op de hoek van de Paardenmarkt en de Rodestraat

Eén van onze leden merkte op dat het pand op de hoek van de Paardenmarkt en de Rodestraat voor een gedeeltelijke verbouwing in de stellingen stond. Een ideaal moment om het sterk beschadigde Mariabeeld, dat daar op de gevel hangt, te herstellen. David Natidze klaarde de klus in 2021. Nu is het nog even wachten tot de stellingen volledig weggenomen worden om het beeld in zijn volle glorie te bewonderen.

6. Restauratie O.-L.-Vrouw met Kind in de Falconrui 7, vroeger Falconpoort

Tijdens de kuisoperatie van geschilderde beelden verleden jaar, werd ook het beeld aan de Falconpoort proper gemaakt. Daaruit bleek dat het beeld toch wel een restauratiebeurt mocht krijgen. Daarenboven was bij het kuisen, ofschoon dit heel voorzichtig gebeurde, het hoofd van het kindje Jezus losgekomen. Gelukkig werd het ongedeerd bewaard. Op de foto zien we echter dat door

de vele verflagen het hoofd meer op een rijpe bloemkool is gaan lijken.

De restauratie werd uitgevoerd door David Natidze. Hij verwijderde de verflagen heel voorzichtig omdat het terracotta beeld zeer fragiel is. Het Jezushoofd werd op zijn originele plaats verankerd en de beschadigingen aan de sokkel werden hersteld. Afgebroken details werden bijgemaakt en beide handen van het Kind werden opnieuw geboetseerd. Het hele beeld en de luifel werden geschuurd en herschilderd. Enkele details op de luifel werden met bladgoud verguld.

Deze buurt heeft de laatste decennia een metamorfose ondergaan. Concreet had men aan het Falconplein no 39 een doorgang naar een grote openbare ruimte met nog een restant aan woningen. Aan een van die woningen stond een Madonnabeeld. Nu staat er een nieuwbouw en de bewoners hadden goed afgesproken dat het beeld zou teruggeplaatst worden. Het adres is nu Falconrui, aan de doorgang van het Falconplein naar het achtergelegen complex dat op de plaats is gekomen van het vroegere Falcontinenklooster, dat in de veertiende eeuw gesticht werd door Falco de Lampage, de muntmeester van hertog Jan III van Brabant. Tijdens de Franse periode heeft het ook nog als kazerne gefungeerd en tenslotte is het Zeemanshuis er in 1954 gebouwd. Maar bij de herwaardering van het hele schipperskwartier begin 21e eeuw werd beslist om de zone om te bouwen tot woonsite. Een oase van rust waar Maria waakt en de voorbijgangers groet.

Overzicht geplande werken

door Hugo Claes

1. Kapel Beukenlaan Wilrijk

Na het snoeien van de bomen rondom de kapel werd schade vastgesteld aan de loden slabben van de boordplank van de bedaking veroorzaakt door het schuren van de takken. Deze alsook de waterdichting zal hersteld worden.

2. O.-L.-Vrouw met Kind aan de gevel van de Begijnenstraat 65-67

Zowel het beeld als het baldakijn kregen bij de laatste inspectierondes code rood. Prijsoffertes werden gevraagd aan een drietal restaurateurs. Deze offertes werden aan de eigenaar van het pand toegelicht. Het akkoord van de eigenaar wordt thans afgewacht zodat groen licht voor de restauratie kan gegeven worden.

3. O.-L.-Vrouw met Kind op de hoek Begijnenstraat 66-68/ St. Rochusstraat

Het betreft een houten beeld, dat door zijn zuid-west oriëntatie sterk blootgesteld is

aan de weersomstandigheden. Drie offertes werden gevraagd en werden overhandigd aan de syndicus van het pand die het op de agenda van de volgende algemene vergadering van eigenaars voor goedkeuring zal plaatsen. Een toelichting door “Voor Kruis en Beeld” tijdens deze vergadering werd voorgesteld.

4. O.-L.-Vrouw Onbevlekt Ontvangen op de hoek Keizerstraat 73/Prinsesstraat

Enkele onderhoudswerken zijn dringend. De decoratieve boordplank van de drapering met bies in goudpolychromie aan de linkerzijde van het baldakijn is verdwenen. Deze zal hermaakt worden. Het afvoergootje van het baldakijn veroorzaakt een regelmatige drup op de arm van het madonnabeeld waardoor schimmelvorming en slijtage van de verflaag ontstaat. Het beeld is uitgevoerd in terracotta en zal opnieuw geschilderd worden om een goede bescherming tegen de erosie te verzekeren.

Voor Kruis en Beeld heeft zopas van Erfgoed Vlaanderen vernomen dat de aanvraag voor subsidiëring aanvaard is. De werken kunnen kortelings aanvangen.

5. H. Rochus op de hoek Hoornstraat 13/ Lansstraat

Een dossier voor subsidiëring van de restauratie zal eerstdaags aan Erfgoed Vlaanderen voorgesteld worden vermits ook dit beeld opgenomen is in het beheersplan en bovendien beschermd is. Zo kan aanspraak gemaakt worden op 20% extra subsidiëring.

6. O.-L.-Vrouw met Kind op de hoek Lange St. Annastraat/Ossenmarkt

Er moeten onderhoudswerken uitgevoerd worden aan het baldakijn waar twee “schelpen” zijn afgevallen. Ook moeten barsten in het beeld hersteld worden. Deze onderhoudswerken moeten worden geregistreerd vermits dit beeld opgenomen is in het beheersplan van Erfgoed Vlaanderen.

Inzegening Mariabeeld van de gebroeders Kockerols in de tuin van het woonzorgcentrum Sint Carolus-Mayerhof

door Alain Cols

Op 14 mei had, op uitnodiging van de familie Kockerols en het woonzorgcentrum Mayerhof, de inzegening plaats van het Mariabeeld dat Louis Kockerols en zijn broer Adolf in 1871 hebben gebeeldhouwd ter gelegenheid van 25 jaar pontificaat van Pius IX. Het stond meer dan 100 jaar op de hoek van de Quellinstraat en de Quinten Matsyslei. Bij de sloop van het gebouw in de jaren 90 van de vorige eeuw verzeilde het beeld in een stadsmagazijn. Uit het oog maar niet uit het hart. Boudewijn Callens en zijn echtgenote Mitsy, die familie van de beeldhouwers is, kwamen het terug op het spoor, maakten fondsen vrij om het beeld te restaureren en zochten, samen met Voor Kruis en Beeld, naar een geschikte locatie. Die werd uiteindelijk in volle pandemie gevonden. De directie van wzc Mayerhof was enthousiast om het in de tuin te plaatsen als rust- en bezinningsoord. De tuin werd juist op dat moment heraangelegd om er meer een belevingsruimte van

Het Mariabeeld op haar nieuwe plaats in de tuin van WZC Sint Carolus-Mayerhof

Een ingetogen publiek woonde de ceremonie bij

te maken. Zo is er nu ook een geurtuin aangelegd om de reukzin te prikkelen.

Eenmaal de juiste locatie vastgelegd konden de werken beginnen. Samen met restauratrice Geneviève Hardy werd geopteerd voor een restauratie in situ. Op die manier konden de residenten tijdens hun dagelijks wandelingetje de evolutie volgen. Eerst werd een degelijke sokkel gegoten om het twee meter hoge beeld te dragen. Het beeld werd dan met een kraan ter plaatse op deze sokkel gezet. Alleszins, wat er van het beeld overbleef. Het beeld bestond namelijk uit drie delen: hoofd, lichaam en handen. Noortje Cools had voorafgaandelijk een stratigrafisch kleuronderzoek uitgevoerd om de verschillende opeenvolgende herschilderingslagen te ontdekken zodat de restauratie met kennis van zaken kon aanvangen. Opdat het beeld zo zuiver en scherp mogelijk zou zijn, werden alle bestaande verflagen verwijderd. De verschillende delen van het beeld werden

Het beeld wordt voorzichtig op haar sokkel geplaatst, handen en hoofd worden er later mee verenigd

De geschiedenis van het beeld

Het beeld werd in 1871 ter gelegenheid van het Jubeljaar van Paus Pius IX voor zijn 25 jaar pontificaat gemaakt. Hij was Paus van 1846 tot 1878 en kondigde in 1854 het dogma van Maria Onbevlekt Ontvangen af. Het beeld stelt deze Maria Onbevlekt Ontvangen voor. Ze vertrappelt de slang, symbool van het kwaad en de erfzonde. Het voetstuk/console is versierd met de pauselijke wapens en het opschrift: 'Protectrice de Pie IX'. Het beeld is van de hand van beeldhouwer Louis Kockerols, waarschijnlijk geholpen door zijn broer architect/beeldhouwer Adolphe Kockerols.

Bij de sloop van het gebouw omstreeks 1992 werd het beeldhouwwerk gedemonteerd. Het in stukken gebroken beeld werd door de stad Antwerpen in bewaring genomen en opgeslagen in een depot van de Dienst Monumentenzorg.

Er werd besloten de console niet mee te plaatsen in Mayerhof, de console is duidelijk bedoeld om het beeld te dragen wanneer het tegen een gevel geplaatst wordt wat hier niet het geval is. De console is in bewaring in een stadsmagazijn.

Hoewel de restauratie gefinancierd werd door privé-personen, zoals eerder vermeld, is het beeld eigendom van de stad Antwerpen. Een bruikleenovereenkomst werd door drie partijen ondertekend, de stad, Voor Kruis en Beeld vzw en Sint Carolus Mayerhof vzw.

herenigd en met RVS doken goed aan mekaar gehecht. Lacunes werden bijgevuld, indien nodig werden er natuurlijke doken gebruikt om een goede hechting te bekomen. Uiteindelijk werd het geheel polychroom geverfd. De keuze voor polychromie is gevallen na gesprekken met residenten die regelmatig, tijdens de restauratie, een babbeltje maakten met Geneviève. Polychromie maakt een beeld levend(ig) en kleuren zetten aan tot gesprek. De hoofdkleuren van Maria, het blauw van het hemelse en het rood van het aardse zijn prominent aanwezig en de gekozen tinten zijn in harmonie met de rosas boven de ingang van de meer dan 100 jaar oude kapel, als enige bewaard van de oorspronkelijke gebouwen en dichtbij het beeld. Na alle restauratiewerken werd het geheel overdekt met een hedendaagse luifel. De architect heeft gekozen voor een licht ogende constructie met als voornaamste element dat het een doorkijk biedt. Wie voor het beeld staat, wordt niet afgeleid door storende steunen achter het beeld. Transparantie en licht laten Maria vol tot haar recht komen.

HMgr Kockerols zegent het beeld

Op 14 mei mochten we hulpbisschop Jean Kockerols ontvangen die het beeld inzegende, samen met de aalmoezenier van Mayerhof E.H. Schuurmans. Ziehier het gebed bij de zegening:

God, onze Vader,
wij zijn hier vandaag verzameld
rond de beeltenis van Maria,
onze Hemelse Moeder.
Vanouds zijn mensen,
bijzonder ook in deze streken,
opgetrokken om haar te zien en te vereren
en haar hun meest intieme intenties voor te leggen.

Wij vragen uw zegen over dit beeld
dat ons door kunstzinnige handen is overgeleverd
en dankzij de zorgzame inspanning van velen
hier een nieuwe standplaats heeft gevonden.

Geef dat allen die hier langs komen
haar een gedachte wijden
en er steun door ondervinden.

Geef dat allen die naar haar kijken
innerlijk worden verlicht en troost ontvangen.

Geef dat allen die tot haar bidden
worden gehoord
en in hun vertrouwen worden gesterkt.

Zegen dan dit beeld,
Gij Vader en Zoon en Heilige Geest!

Voorafgaandelijk hadden de voorzitter van Sint Carolus-Mayerhof, de initiatiefnemers Boudewijn en Mitsy Callens-Pirenne en onze secretaris van VKenB Alain Cols, de meer dan 150 toehoorders duiding en bezinningsteksten geboden bij deze heuglijke gebeurtenis.

Na het plechtige gedeelte nodigde Directeur Jean-Pierre Waterkeyn iedereen uit voor een zonovergoten en warme receptie.

Dhr van Hoorickx, voorzitter van Sint Carolus-Mayerhof biedt een kleine attentie aan onze Voorzitter Paula voor de succesvolle samenwerking. Op de achtergrond ons ervaren VKenB-lid Baudouin Goeminne, erevoorzitter van Mayerhof.

De Heer en Mevrouw Callens-Pirenne

Sfeerbeeld van de plechtigheid

wzc Sint Carolus Mayerhof

Dit woonzorgcentrum heeft een historische band met het stadscentrum van Antwerpen, enerzijds met de Lange Gasthuisstraat waar de weduwe Mayer-van den Bergh woonde en waar nu nog het museum Mayer van den Bergh gevestigd is en anderzijds met de Lange Nieuwstraat waar sinds 1852 en tot na de tweede wereldoorlog het Sint Carolus Oudemannentehuis gevestigd was. Weduwe Mayer van den Bergh kocht gronden in Mortsel en bouwde er begin 20e eeuw rustvilla's voor haar personeel op rust. Toen na de oorlog het gebouw waar het Sint Carolus rusthuis gevestigd was door de bombardementen danig had geleden werd er door de twee raden van bestuur waar dezelfde personen actief waren beslist te fusioneren en een modern rusthuis te bouwen in Mortsel op de gronden van het rusthuis Mayer van den Bergh. De nieuwbouw werd in de jaren zestig in gebruik genomen. In de jaren 2010 werd dit gebouw afgebroken en door een nieuw vervangen met 140 bedden WZC, 8 bedden 'kort verblijf' en 40 assistentiewoningen. Door deze historische band blijft het beeld verankerd in onze sinjorenstad.

De restauratie van O.-L.-Vrouw Middelares op de gevel van basisschool ‘De Kleine Jacob’ aan het Frans Halsplein

door Peggy Verelst

Het beeld van Maria Middelares op de gevel van het voormalige OLV Middelares instituut aan het Frans Halsplein, nu basisschool 'De Kleine Jacob', is gerestaureerd. Een moeilijke opdracht, gezien de breekbaarheid en het formaat van dit keramieken beeld in bas-reliëf. Maar hoe heeft de kunstenaar Mark van den Poel dit beeld ooit gemaakt en hoe heeft Nicolas Baeyens de restauratie uitgevoerd? Wij gingen op onderzoek.

Mark van den Poel, de kunstenaar:
Jammer genoeg stierf Mark van den Poel in 2012, maar zijn vrouw, Lief Meulepas, wil zijn verhaal graag aan ons vertellen. Dus gingen we op 4 december bij haar op bezoek. Lief, die ook kunstenaar is, had al wat foto's klaargelegd en zo luisterden we naar het mooie verhaal van hun leven samen.

Mark werd geboren in 1937. Samen met zijn broer en 7 zussen groeide hij op in de Antwerpse Sint-Andrieswijk. Zo werd hij bijna vanzelfsprekend misdienaar in de Sint-Andrieskerk. Tijdens de mis bekeek en bewonderde hij de prachtige beelden die er stonden. Daar groeide de zin om zelf beelden te gaan maken. Na enkele jaren middelbaar startte hij in de Academie van Antwerpen met de opleiding "keramiek". In de keramiekklas ontmoette hij Lief en … de vonk sprong over.

In die periode startte Lief als lerares tekenen in het OLV Middelares instituut. Voor de allereerste keer kregen de leerlingen les van een echte vakleraar. In 1959 trouwden Mark en Lief en gingen in de Gratiekapelstraat 12 wonen. In het achterhuis installeerde Mark zijn eigen atelier. Lief had al een keramiek-oven gekocht; een kleine van 40cm op 40cm en 50cm hoog. De eerste opdrachten kwamen binnen. Zo maakte Mark hangertjes en kleine keramieken beeldjes voor de Chiro. Maar het huwelijk betekende dat Lief niet langer les mocht geven in een katholieke school. Zo hoorde dat in die tijd. Omdat dit toch wel spijtig was werd een soort van tegemoetkoming in de vorm van een bestelling van een beeld van Maria Middelares voor op de vernieuwde zijgevel van de school aangeboden. Het moest een groot beeld worden, een bas-reliëf van 4 meter hoog, modernistisch en in zachte kleuren.
Noodgedwongen splitste Mark het beeld in blokken zodat hij ze één voor één in zijn kleine oven kon bakken. Af en toe legde hij enkele van die blokken in hun kleine stadstuintje en bekeek hij het resultaat vanuit het raam op de eerste verdieping van het achterhuis. Als alle blokken klaar

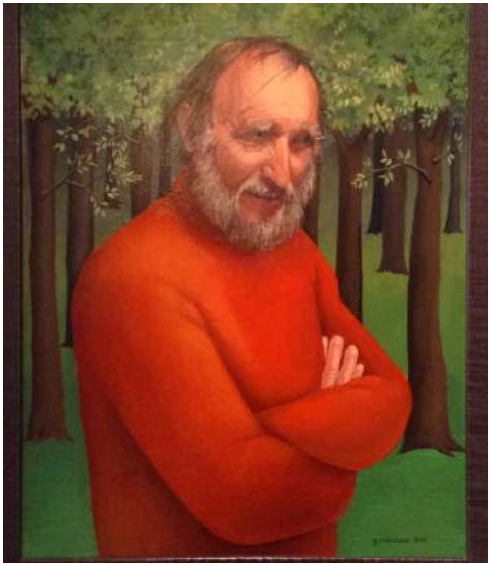

Portret van Mark Van den Poel, geschilderd door zijn vrouw, kunstenares Lief Meulepas

waren, bevestigde een aannemer ze op de gevel van de school. Dat was de eerste keer dat hij die grote bas-reliëf in zijn totaliteit kon aanschouwen.

Ondertussen kregen Mark en Lief kinderen, vijf in totaal, en het gelijkvloers van het huis in de Gratiekapelstraat 12 werd te klein. Het jonge gezin verhuisde naar nr 14 waar ze het hele huis mét achterhuis konden huren. Daar hielden ze hun eerste exposities, zowel in het huis als in de gewelfde kelder. Geleidelijk aan probeerde Mark ook andere materialen te gebruiken. Zo maakte hij beelden in alle soorten hout, in metaal en in steen. De afbraak van de oude Gratiekapel leverde genoeg materiaal. In 1971 vonden ze een grote boerderij in Kessel die meer ruimte bood voor 2 kunstenaars en hun groot gezin. Enkele jaren later kwam er een vacature voor een leraar keramiek in de Academie van Herentals en begon Mark met lesgeven. Gedurende 25 jaar gaf hij enthousiast de knepen van het vak aan zijn leerlingen door.

Ook Lief bouwde haar carrière uit. Tijdens haar studies aan de Koninklijke Academie voor Schone kunsten behaalde ze het diploma van tekenleraar bij de centrale Examencommissie en ging ze aan de slag als werkstudent. Elke voormiddag en 's avonds volgde ze les aan de Academie en elke namiddag was ze zelf lerares in de Normaalschool in Berchem én aan het OLV Middelares instituut in Antwerpen. In het 5e jaar van de Academie won ze de Rotary Prijs voor Portret en ná het 6e jaar slaagde ze voor het ingangsexamen van het Nationaal Hoger Instituut voor Schone kunsten in Antwerpen. Van dan af gaf ze les aan verschillende academies. Na Mark's benoeming aan de Herentalse Academie stopte ze met lesgeven om zich toe te leggen op het schilderen. De kleine schilderijen die ze voordien maakte werden groter en na een opleiding grafiek startte ze met het maken van prenten die ze op haar eigen drukpers realiseerde.

Mark Van den Poel aan het werk in zijn atelier

Meer dan 50 jaar lang inspireerden en stimuleerden de twee kunstenaars elkaar. In hun boerderij stelden ze hun werken permanent tentoon, maar ook in galerijen over het hele land verspreid. Van Oostende tot Verviers kon je hun werk bewonderen. Eén opdracht, de restauratie van archeologische vondsten voor het

Turninum Volksmuseum in Deurne, voerden ze in perfecte harmonie uit. Mark pakte het volume werk aan en Lief deed het schilderwerk. Het resultaat van dit werk kan je nog steeds bekijken in het museum.

Na Mark's dood verhuisde Lief terug naar Antwerpen. Dat was het moment waarop de conservator van het Plantin-Moretus Museum interesse toonde voor het werk van Lief. Vermits het museum voornamelijk werk verzamelt van kunstenaars die een band met Antwerpen hebben en Lief geboren en getogen is in de stad, was de match duidelijk. In totaal werden 26 van haar prenten en tekeningen in de collectie van het Prentenkabinet opgenomen.

Ondertussen veranderde de naam van het OLV Middelares instituut naar Basisschool De Kleine Jacob, maar het beeld van Mark Van den Poel is blijven hangen. Wel ontstonden hier en daar wat scheurtjes en ook gingen enkele stukjes verloren. Een restauratie was noodzakelijk.

Nicolas Baeyens, de restaurateur:
Wanneer Nicolas en zijn collega, Luc Heirbaut, tijdens het Paasweekend aan het beeld werkten, gingen wij langs voor een korte babbel. Nicolas vertelde dat VKenB de opdracht reeds in 2019 neerlegde bij de Academie. Als afgestudeerde in de beeldhouwkunst steensculpturen en docent en coördinator beeldhouwkunst (metaalsculpturen, onderzoek en documentatie) aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen ging hij de uitdaging graag aan. Dat hij en zijn collega pas nu effectief het beeld restaureerden, is te wijten aan de grondige voorstudie die vooraf ging. Verschillende keren ging Nicolas de ladder op om het beeld te analyseren. Daaruit bleek dat het 6m hoge beeld destijds in de muur ingewerkt werd. Mocht dit niet geweest zijn, had het waarschijnlijk nu, 60 jaar later, niet meer op de gevel gehangen. Verder zag hij dat het beeld uit ongeveer 39 onafhankelijke stukken bestaat, die verbonden zijn door middel van doken. Ten gevolge van oxidatie zijn deze deels verantwoordelijk voor de schade. De voegen zijn opgevuld met ruwe voegmortel, waaronder een gipslaag zit, die hier en daar eveneens in slechte staat is. In dit voegwerk waren ook sporen van eerdere herstellingen te zien. Verder vertoonde de keramiek haarfijne barsten en breuken en miste het beeld twee stukken, één in de aureool en één in het scheenbeen. Hier nam Nicolas de juiste maten en kleurstalen van. Met deze referenties begon hij te experimenteren in het atelier om de ontbrekende stukken te creëren, wat, gezien de variaties in de oorspronkelijke kleuren, geen gemakkelijk opdracht was. Leuke anekdote is dat tijdens deze opmetingen een man passeerde, die vertelde dat hij en zijn speelkameraden als kind steeds trachten om tennisballen in het gat in de aureool te gooien. Hieruit kan geconcludeerd worden dat dit stuk reeds kort na het aanbrengen van het beeld, verloren ging.

Nicolas Baeyens voor het OLV Middelaresbeeld

Met deze nieuwe stukken en een degelijk restauratieplan gingen Nicolas en Luc de

Nicolas Baeyens op de hoogtewerker tijdens de restauratie van het OLV Middelaresbeeld

Injecties van de voegen en de keramiek tijdens de Restauratiewerken van het OLV Middelares beeld

hoogtewerker in. Zij lijmden de ontbrekende stukken op hun plaats en injecteerden de vele barsten en breuken in de keramiek om de stabiliteit te verhogen. Vervolgens werden de voegen aangepakt. Vermits het verwijderen van de bestaande voegen met behulp van een slijpschijf het beeld te veel zou beschadigen, werd geopteerd om de alles opnieuw te voegen met een voegmortel die qua toon het origineel benadert. Uiteindelijk werd het beeld zacht gereinigd.

Of het beeld nog een periode van 60 jaar kan blijven hangen, is afhankelijk van de waterhuishouding. Regelmatig nakijken van de voegen zal noodzakelijk zijn en waar nodig dienen ze bijgewerkt worden. Het feit dat de school de dakgoot aangepakt heeft waardoor het beeld niet langer in de regen hangt, is ook een pluspunt. Maar voorspellen hoe lang het beeld er nog zal hangen? Dat is moeilijk, zeg maar onmogelijk.

De kroon op het werk, de kers op de taart

door Paula Sörnsen

Hebben we dat nog gehoord? Eindelijk een minutieus werk afgewerkt, een mooi werk voltooid en de opluchting of liever de bewondering, geeft de titel weer.

Reeds vroeg in de geschiedenis beschermde of tooide de mens zijn hoofd met stevige en/of mooie attributen. In de Middeleeuwen zien we de helm ter bescherming, terwijl de diadeem, een hoed, een pet volgden. Een kroon is een deel van de bijzondere voorwerpen die bij de functie van een koning behoren. Mensen hebben altijd en in bijna alle culturen hun rang onderstreept door iets bijzonders op hun hoofd te dragen. Het heeft als bijkomend voordeel dat de gezagsdrager ook groter lijkt.

Kronen in de vorm van diademen werden door de leenheren (vroege Middeleeuwen) gedragen. De kroon waarmee hun souverein gekroond werd, viel op door de uitbundige versieringen. Op de oudste kronen, zoals die van Sint-Stephanus, vallen de afhangende kettingen met medailles en gouden balletjes op. Bij Oost-Europese kronen, zoals de Rudolfinische

Keizerskroon en de Kroon van Servië, ziet men ook afhangende linten, de ""infulae"" die het oude verband tussen kroon en mijter levend houden.

Een Kroon is ook bekend als munteenheid, betrekking hebbende op verschillende munteenheden. (wikipedia)

In België beperkt de luister van de kroon zich tot de afbeelding boven het koninklijke wapenschild, want in werkelijkheid beschikt ons land niet over een kroon.

Ook in de religie vonden kronen hun plaats. In 1892 wordt door de pastoor deken van de kathedraal E.H.Helsen, samen met pater Hilarius, het initiatief genomen het beeld O.L.Vr. van Antwerpen te kronen. In 1897 wordt een verzoek gericht aan paus Leo XIII. Deze verleent de kardinaal-aartsbisschop van Mechelen, E.H.P.Goossens, het voorrecht het beeld te kronen. Op 15 augustus 1899, de 500ste verjaardag der instelling van O.L.Vrouw Ommegang, heeft de plechtigheid met pracht en praal plaats. Gans de stad is verlicht en aan het groot portaal van de hoofdkerk prijkt in gaslicht de naam van Maria mét de koninklijke kroon.

De gevelbeelden in de straten van Antwerpen delen in deze verlichting. Bij feestelijkheden en processies ontvangen de beelden een feestkroon. Deze waardigheidssymbolen, meestal zilveren kronen, gepaard gaand met zilveren scepter, druiventros en hart, worden door onze vereniging nog steeds bewaard en soms tentoongesteld.

Tegenwoordig zijn het vooral onze kleine kinderen die fier hun verjaardagskroon dragen!

O.-L.-Vrouw van het Onbevlekt Hart

door Jos Dobbeleers

Toen ik, enkele decennia geleden, zeer actief was als stadsgids heb ik ooit een rondleiding gegeven in de St.-Laurentiuskerk. Dit prachtig kerkgebouw, dat je niet kunt vergelijken met de historische of de vele neogotische kerken in het Antwerpse, is een unicum in onze stad. Wanneer ik er nu terug binnenkwam om meer informatie te vergaren, over de processiemadonna, was ik weer overdonderd door de pracht van deze kerk. In vergelijking met de andere Antwerpse kerken is deze St.-Laurentiuskerk qua ouderdom een tamelijk recent gebouw. Ze werd in de jaren '30 van de vorige eeuw gebouwd naar een ontwerp van architect J. Huysh, die de wedstrijd won die hiervoor uitgeschreven werd. De huidige kerk bestaat nu 87 jaar maar de parochie bestaat al veel langer. Ze werd gesticht in 1659 en bestaat nu dus reeds 362 jaar. Zij is de vierde kerk gewijd aan deze heilige, maar het oudste alsook het tweede gebouw stonden aan de Fransenplaats. Het is echter niet mijn bedoeling de hele bouwgeschiedenis uit de doeken te doen.

Zoals hoger gezegd zijn we hier om meer te weten te komen over “O.-L.-Vrouw van het onbevlekt hart”, het processiebeeld van deze parochie. Het is dus wel een kerk met een oude parochiegeschiedenis, maar, spijtig genoeg, is het archief van deze kerk alles behalve volledig en vinden we niet altijd de juiste gegevens die we nodig hebben. Er zijn dus ook lacunes in verband met het processiebeeld.

We vinden het beeld van Maria in de linkerbeuk van de kerk, alhoewel we in deze kerk moeilijk van een 'beuk' kunnen spreken. De gekroonde Maria draagt een donkerrode fluwelen mantel (anno 2018) met rijk versier-

de schoot (19de eeuw - zilver verguld) en een scepter in de rechterhand. Op haar linkerarm draagt ze het Kind dat volledig in hout gebeiteld is, dit in tegenstelling met het beeld van Maria, waarvan het mooi gekapte hoofd op een staketsel van houten

planken is gemonteerd zodat het beeld, door de breed uitstaande kledij van schoot en mantel, zoals de andere processiebeelden ook tot het genre 'Spaanse Madonna' behoort. Het Jezuskindje houdt een rijksappel in zijn linkerhandje en maakt een zegenend gebaar met zijn rechterhandje. Het draagt, evenals zijn Moeder, een kroon op het hoofdje.

De exacte herkomst van het beeld is erg onduidelijk. Het zou in 1938 aan de parochie geschonken zijn door de welgestelde familie Herbosch, maar alles wijst erop dat het beeld veel ouder is. Op de rugzijde van het beeld vinden we volgende tekst en datum:

ONZE LIEVE VROUW VAN HET
ONBEVLEKT HART BID VOOR ONS
AGNES – BEATRICE
CHRISTIAN – DOMINIQUE
ELISABETH – FRANCINE
HERBOSCH
2 JUNI 1946

Maar deze tekst is er niet ingebeiteld bij het aanmaken van het beeld. Trouwens, de schenking in 1938, de exacte voorstelling op een oud bidprentje (1942) en foto's van processies (zelfs van voor Wereldoorlog II), zijn daar het duidelijk bewijs van. Deze tekst, met als jaartal 1946, is waarschijnlijk gelinkt aan een schenking van de weldoener Herbosch. Bovendien kwamen er later nog twee kinderen bij in zijn familie.

De familie Herbosch woonde al verschillende jaren in de buurt, meer bepaald in het herenhuis aan de Elisabethlei 26, waar het nu nog steeds staat. Maurice Herbosch woonde er tot aan zijn dood in 1951. Nadat zijn weduwe het pand had verlaten kwam het huis in handen van de Belgische Staat (Regie der Gebouwen). Het huis was nadien bekend als "gouverneurswoning, hotel Herbosch", maar werd rond 2019, na leegstand en verloedering, verkocht.

In de jaren '50 - '70 (?) heeft het beeld een metamorfose ondergaan. In plaats van de rode mantel met hermelijn kwam een blauwe, afgezoomd met gouden galon. Daarover hing een witte sluier in Lierse kant (die er nog steeds is) en, met de restauratiewerken aan de kerk in 2018, zorgde men voor een nieuwe aankleding van Maria daar de blauwe mantel beschadigd was. Het werd terug een rode mantel, maar de hermelijnen boord werd vervangen door een bies van goudkleur.

Zoals andere Antwerpse processiebeelden is ook "O.-L.-Vrouw van het onbevlekt hart" veel rondgedragen, voornamelijk in de parochie. De laatste rondleiding buiten had plaats in 1994 bij een processie met verschillende Mariabeelden in Berchem.

En, nu we toch in deze kerk zijn en onze interesse uitgaat naar O.-L.-Vrouw van het Onbevlekt Hart, kunnen we, enkele meters achter het processiebeeld, een ander Mariabeeld bewonderen. Hier draagt Maria, de eretitel "Onze Lieve Vrouw van Bijstand". Het is een klein beeld (50 cm groot) waarbij een statige Maria het Jezuskindje op haar linkerarm draagt. Ook hier zijn ze beiden aangekleed genre 'Spaanse Madonna' en gekroond. Het gaat om een oud 'miraculeus' beeld. De eerste vermelding van dit beeldje dateert van het jaar 1698. Het stond toen in een kastje dat aangebracht was tegen een boom in de Elzenstraat. Het werd gedurende meer dan drie eeuwen herhaaldelijk geschonden door baldadigheid en oorlogsgeweld. Zo was het ook na de Belgische

Omwenteling in 1830. Er was onheil en vernieling aan de Markgravelei. De Hollandse troepen hadden zich verschanst in de citadel in augustus 1831 en, tussen 29 november en 23 december 1832 kwam het Franse expeditiekorps ons ter hulp. Vele inwoners gingen op de vlucht. Pastoor E.H. De Beuckelaer (1827-1848) hield het beeldje van “O.-L.-Vrouw van Bijstand” in het gesloten tabernakel in de hoop dat de kerk van verwoesting mocht gespaard blijven. De kerk bleef gespaard. Het is dan dat de pastoor onder dit beeldje schreef "Miraculeus beeld". Een titel die gemakkelijk werd toegekend maar geenszins de lading dekt. Het Mariabeeldje staat nu in een mooie nis, passend in deze neobyzantijnse kerk.

En wie nog wat tijd wil besteden aan de cultus van O.-L.-Vrouw kan nog de Lourdesgrot van de St.-Laurentiusparochie bezoeken. Ze bevindt zich op de binnenkoer, vlak naast de kerk, en is in de meimaand steeds vrij toegankelijk. Het is de klassieke uitbeelding met Maria in een grotnis bovenaan en de H.Bernadette, geknield in het voorhofje van de grote grotholte.

En op de valreep worden we hier nog herinnerd aan de patroonheilige van deze uitzonderlijke kerk. Tegen de tuinmuur werd het bas-reliëf, het timpaan van de vorige kerkingang, ingemetseld. Het stelt de marteling voor van de H. Laurentius (D. Duwaerts, 1892).

In ieder geval... geniet van je bezoek aan deze processiemadonna in deze merkwaardige kerk.

‘Dakloze’ Madonna vindt een plekje in Merksem

door Peggy Verelst

Tijdens het persmoment in augustus 2021 over het plaatsen van 'paaltjes' ter bescherming van kwetsbare gevelbeelden lanceerde Koen Kennis, Antwerps Schepen bevoegd voor o.a. mobiliteit en toerisme, de oproep “BEELD zoekt GEVEL” om Mariabeelden zonder gevel terug in het straatbeeld te krijgen. De stadsdienst archeologie bewaart enkele Madonna’s, die voortkomen uit de rijke geschiedenis van onze stad. Ook onze vereniging heeft enkele beelden uit het Antwerps erfgoed in bewaring. De bedoeling is om deze beelden op een later tijdstip terug te plaatsen.

Dat deze ‘dakloze beelden’ een plekje in de stad zoeken, wekte bij Frederik Elsermans interesse. Op de gevel van zijn herenhuis in de Deurnsebaan 46 in Merksem zou zo’n Mariabeeld niet misstaan. Samen met Paula van Voor Kruis en Beeld bezocht hij het magazijn. Daar koos hij een beeldje met

Frederik plaatst de Madonna op zijn nieuwe console,

lantaarn en lantaarnarm, een geheel dat qua grootte en uitstraling mooi op zijn gevel zou passen. Het Mariabeeld – Moeder met Kind - was afkomstig van een pand in het district Berchem.

Eenmaal thuis aangekomen begonnen de werken. Een beeld dat in een magazijn te ruste gelegd werd en terug in weer en wind aan een gevel geplaatst wordt, vraagt extra aandacht en verzorging. Frederik zocht een steenkapper, die een arduinen console maakte, passende bij de gevel, en liet deze bevestigen. Vervolgens bracht Frederik, samen met zijn papa, de antieke devotie-lantaarn aan en, na een aanvraag voor openbare verlichting bij de verantwoordelijke stadsdiensten, brandde ook echt de lamp. Ondertussen wachtte de Madonna warm binnen in huis, naast de kerstboom, tot ze, eind januari, op haar definitieve plekje werd gezet.

Dat de adoptie van een beeld kosten met zich meebrengt, vindt Frederik niet erg. Hij is trots op zijn Madonna. Ook Frederik's bommami, die vroeger in dit huis woonde, is verheugd met het resultaat. Aan de overkant van de straat genieten de buren mee, zeker 's avonds als de lantaarn aan gaat. Ook bij Voor Kruis en Beeld is men zeer blij dat een oud beeld een nieuwe thuis heeft gevonden.

Heet van de naald

De Calvarie aan de Wilde Zee is na restauratie teruggeplaatst. De Stad heeft hiervoor gezorgd met o.a. subsidies van minister Diependaele van Onroerend Erfgoed. Meer informatie hierover volgt later.

Vrienden van de Antwerpse Madonna's

Brouwer, Antwerpen; Callens, Wilrijk; Coppens, Ekeren; De Bleser, Antwerpen, Grobet en Kinderen NV, Antwerpen; Holtrust, Essen; Peeters, Antwerpen, Willems, Ekeren

Arnou, Brugge; De Meulder-Segers, Merksem; Grobet, Antwerpen; Guiette, Mortsel; Judo, Rumst; Leijsen, Borgerhout; Pauwels-Denys, Retie; Peeters, Deurne; Pepermans, Berchem; Van Campenhout, Mechelen; Van Rompaey, Schoten; Vertriest-Contamine, Hove

Arnou, Brasschaat; Baeck, Wilrijk; Bautersem Services VZW, Kontich; Bekers, Borgerhout; Bergsma-Heylen, Borgerhout; Castelein-Claeys Bouuaert, Kontich; Cattrysse, Hamme; Claes-Delafaille, Hove; Claesen, Wilrijk; Collin, Wilrijk; Cols, Hove; Colson, Berchem; Corluy, Antwerpen; Cornelis, Heist-Op-Den-Berg; De Bleser-Van den Eynden, Merksem; De Mulder, Boechout; De Munck, Antwerpen; De Proft, Aalst; De Swaef, Antwerpen; Dewaele, Kapellen, De Wulf-De Boeck, Antwerpen; Dobbeleers, Antwerpen; Dobbeleers-Borghs, Merksem; Fierens-Ackermans, Antwerpen; Geysels, Boechout; Goeminne, 's Gravenwezel; Hertsens-Arts, Mechelen; Heymans, Kapellen; Huybrechts, Antwerpen; Huysmans, Antwerpen; Installe; Kiebooms, Boechout; Kusters-Vanaken, Merksem; Lamiroy-Foket, Mortsel; Landuyt-Matthijs, Ekeren; Langohr, Antwerpen; Las Colinas BVBA, Antwerpen; Lippens-Dobbeleers, Antwerpen; Loos, Edegem; Marijsse, Merksem; Mattys, Berchem; Meesters, Antwerpen; Merckx, Hove; Mertens, Antwerpen; Mommaers, Antwerpen, Museur-Leman, Antwerpen; Myncke, Antwerpen; Nevelsteen, Hove; Nys, Borsbeek; Ooms, Antwerpen; Penders, Brasschaat; Rijsheuvels, Wilrijk; Rombouts-Petri, Schoten; Rotty, Wilrijk; Rouchet-Dedroog, Merksem; Rubbens, Puurs Sint-Amands; Rulmonde, Antwerpen; Schillemans, Antwerpen; Schots-De Keyser, Hove; Smets, Antwerpen; Sörnsen, Merksem; Swolfs, Antwerpen; Timmermans, Londerzeel; Tireliren, Berchem; Ubarri, Torremolinos; Van Bortel, Deurne; Van de Werve-De Vorsselaer, Schilde; Van de Wiele, Antwerpen; Van den Bergh, Essen; Van der Elst, Merksem; Van Deun-Dewitte, Ekeren; Van Gestel, Berchem; Van Herck, Morstel; Van Horenbeeck, Mortsel; Van Houtte, Antwerpen; Van Lier-Winnepenninckx, Antwerpen; Van Rijsbergen, Antwerpen; Vanderhoeght, Antwerpen; Vanoystaeyen, Vremde; Vanoystaeyen-Geerinck, Boechout; Verbeeck-Heyselberghs, Hove; Verelst-Willemen, Antwerpen; Vermeulen, Kontich; Wagenaar, Wijnegem; Wellens, Antwerpen; Zaman, Antwerpen; Zwartzusters van Antwerpen, Berchem